

3993

20/12/02

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
DEFINITIEVE BESCHERMING ALS LANDSCHAP**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, gewijzigd bij decreten van 8 december 2000 en 21 december 2001;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 3 juli 2002 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering;

Gelet op het ministerieel besluit van 17 september 2001 houdende voorlopige bescherming als landschap;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van ,

BESLUIT :

Artikel 1. Overeenkomstig het decreet van 16 april 1996, gewijzigd bij decreten van 8 december 2000 en 21 december 2001, wordt definitief beschermd, zoals afgebakend op bijgaand plan:

Wegens de esthetische, historische, natuurwetenschappelijke en socio-culturele waarde:
- als landschap:

Domein "De Hees met omliggend agrarisch gebied te Rijkevorsel", gelegen te Rijkevorsel (Rijkevorsel), Gammel ;
bekend ten kadaster:

Brecht, 4e afdeling, sectie C, perceelnummer(s) 1L, 1M, 1N, 2M, 2P, 2R, 3D, 3G, 3H, 3K, 5M, 5N, 5P, 5R;

Hoogstraten, 1e afdeling, sectie F, perceelnummer(s) 184C;

Rijkevorsel, 1e afdeling, sectie A, perceelnummer(s) 143D, 273C, 274B, 278B, 278D, 278E, 280C, 281D, 284B, 285C, 285F, 285G, 285M, 285N, 285P, 286B, 286C, 287C, 287E, 287F, 289A, 289B, 289C, 289D, 290B, 290C, 290D, 290E, 292C, 292D, 293C, 294B, 302E, 302F, 302G, 302H;

Rijkevorsel, 1e afdeling, sectie G, perceelnummer(s) 1B, 100A, 101A, 101B, 102B, 103A, 104A, 104B, 105A, 106A, 107D, 108A, 109A, 110A, 111A, 112A, 113A, 114A, 115A,

116A, 117A, 119A, 120A, 121A, 122A, 123A, 124A, 125M3, 126A, 127C, 129A, 130B, 131D, 131E, 132, 133A, 134A, 135A, 136A, 137A, 138A, 139A, 140C, 141C, 141F, 141K, 141L, 141M, 141N, 141P, 141R, 141S, 141T, 141V, 141W, 141X, 143G, 143K, 143L, 143M, 146L, 146M, 146N, 148L, 148M, 150G, 150H, 150K, 150N, 150P, 150R, 150S, 151M, 151N, 170L, 170M, 171B, 172, 173A, 174, 175A, 176A, 177B, 177C, 177G, 177K, 177N, 177P, 179A, 18D, 180A, 181A, 182A, 183C, 183D, 183E, 183F, 183G, 183H, 184G, 184H, 184K, 184L, 189D, 189E, 189F, 189G, 189K, 190D, 193B, 194H, 194K, 194L, 194M, 198H, 198K, 198L, 199K, 199M, 199N, 199P, 200L, 200M, 200N, 202B, 203E, 208C, 208D, 208H, 208K, 208L, 209F, 209G, 210B, 210C, 211S, 211T, 211X, 211Y, 213A, 215C, 215D, 216G, 216H, 216K, 216L, 218A, 218B, 218C, 22G, 22H, 220A, 220B, 220C, 222D, 223A, 223B, 227A, 227B, 227C, 228A, 228B, 228C, 229C, 230C, 232A, 232C, 236B, 236C, 236D, 236E, 236F, 238B, 238C, 239A, 239B, 239C, 242/2, 242A, 242F, 242H, 242K, 275C, 275D, 275E, 275F, 278B, 278C, 278D, 278E, 279A, 279B, 279D, 279E, 280B, 280C, 280D, 280E, 284B, 284C, 284D, 284E, 284F, 285A, 285B, 286B, 286C, 286D, 287E, 287F, 287G, 288A, 288D, 288E, 288F, 289A, 3E, 30C, 30D, 31B, 34B, 4B, 40F, 42E, 44B, 47C, 48C, 48E, 48F, 48G, 48H, 48K, 48L, 5C, 5D, 63A, 64A, 65A, 66A, 67A, 68A, 68B, 7C, 7D, 7E, 76/02, 77B, 77C, 77D, 77E, 78B, 79B, 80B, 81B, 82B, 83B, 84B, 85B, 86B, 87A, 88A, 89A, 90B, 91A, 93A, 94A, 95A, 96B, 97A, 97B, 98A, 99B.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Esthetische waarde:

Het omschreven landschap vormt een mooi ensemble van gesloten goed bewaarde boscomplexen rond het kasteel "Heeshuis", omgeven door een open agrarisch gebied met een nog vrij herkenbare ontginningstructuur.

Het bos met het noordelijke deel van het open landschap wordt hierbij getypeerd door een vrij gave symmetrische en radiale vormgeving ontstaan bij de ontginning van de heide tot bos, waarbij in het open gebied, ondanks de bestemmingswijziging van het bos, deze structuur herkenbaar bleef in de percelering, de drevenpatronen en de aanwezige houtkanten. De structuur is er overzichtelijk en functioneel, in functie van het gebruik en de beleving van het jachtgebied.

In het zuidelijke en oostelijke deel van het open landschap werd de structuur bepaald door de ontginning van de heide in de 20 ste eeuw, de vormgeving is deze die ontstond bij de ingebruikname van de heide als agrarisch gebied. De structuur is er minder geordend en is in hoofdzaak nog herkenbaar in het bestaande wegenpatroon, omdat de perceleringstructuur te leiden had onder sterke schaalvergroting.

Dit gebied omvat talrijke landschapselementen, waaronder: bosjes, dreven, natte weilanden en vennetjes, die in combinatie met de quasi afwezigheid van verstoringelementen de rust- en belevingswaarde in dit deel van het landschap bepalen.

Historische waarde:

De benamingen Hees, Houtel, Achtel, Gammel zijn toponymen die teruggaan tot de middeleeuwen en vandaag nog terug te vinden zijn in het gebied. De benaming Hees en Heeshof is reeds omschreven in de gemeentelijke archieven van rond 1500, het betreft hier op dat moment wel nog woeste gronden.

De bestaande vrij gave hoofdstructuur is deze die reeds op de Ferraris-kaart aanwezig is en bepaald wordt door de ontstaansgeschiedenis van het gebied, waarbij de heide werd ingericht als jachtbos voor de heren van Hoogstraten.

De ontginning werd hierbij getypeerd door de aanleg van een ster- en radiaalvormig bebost parklandschap, dat ten tijde van Ferraris merkkelijk uitgestrekter was dan nu en waarvan het huidige centrale Heesbos dat omgeven wordt door akkers en weilanden als relict bewaard bleef.

In deze akkers en weilanden die ontstonden door de omvorming van het vroegere bos, als gevolg van opsplitsingen van het domein, bleef het oorspronkelijke ontginningspatroon, uit de 18 de eeuw, met dreven, die tot diep in het omringende landschap dringen, grotendeels bewaard. Wel had deze omzetting een vervaging van de structuur tot gevolg, doordat sommige dreven herleid werden tot perceelsgrenzen.

In het centrum van dit historische park treft men als merkwaardig gebouw, het kasteel "Heeshuis" aan, dat gekenmerkt wordt door haar stervormige architectuur, aansluitend op de aanleg van het omliggende park. Het oorspronkelijke gebouw dateert uit 1757, kort na de aanleg van het domein, en werd na de Tweede Wereldoorlog gerestaureerd.

Andere noemenswaardige gebouwen in het domein zijn de hoeven behorende tot het vroegere heesdomein, waaronder de Boonheeshoeve, de hoeve Louisa en een boswachtershuisje van rond het begin van de 20 ste eeuw.

Het ontginningspatroon in het meest zuidelijke en oostelijke deel van het gebied wijkt af van de rest van het domein, omdat dit deel van het gebied pas later haar vorm kreeg bij de rechtstreekse ontginning van de heide tot landbouwgebied. Ten tijde van Ferraris, bestond dit gebied dan ook uit heide en vennen, met uitzondering van de omgeving van de Kleine Gammel, waar akkers, weilanden en boomgaarden voorkwamen.

Het cultuurhistorische ontginningspatroon is dan ook dit ontstaan bij de ontginningen van de heide in de 20 ste eeuw. Het is goed bewaard gebleven en wordt gekenmerkt door een nog goed herkenbare wegenstructuur en een iets minder gave percelering tengevolge van schaalvergroting. De vennen in het gebied zijn deze die men op de Ferrariskaart kan terugvinden.

Natuurwetenschappelijke waarde:

Het gebied is gelegen op een zwak afgetekende rug in het noorden van de gemeente Rijkevorsel, die zich verder zet in het dekzandenlandschap en zo de scheiding vormt tussen het Aa- of Weerij-bekken en het Markbekken.

De ontwateringcapaciteit in het gebied is vrij beperkt door de afwezigheid van rivieren en door de aanwezigheid van een klei-zandcomplex op geringe diepte, waardoor men in het gebied talrijke venrestanten en natte weilanden aantreft.

Deze venrestanten en natte weilanden treft men hoofdzakelijk aan in het zuidelijkste deel van het gebied, waar zij door de combinatie, van een vrij homogeen bodemgebruik en de quasi afwezigheid van verstoringfactoren zoals bewoning, een belangrijk biotoop vormen voor verscheidene diersoorten. Het volledige agrarische gebied kreeg op de biologische waarderingskaart slechts een aanduiding van geringe biologisch waarde.

Het "Heesbos" met zijn typerende ontginningsstructuur, bestaande uit een intact drevenpatroon en kavels bebost met zowel loofhout-, naaldhout- als gemengde bossen, alsook enkele exotischer exemplaren, zoals de "Sequoia giganteum", kreeg een zeer hoge biologische waardering. Het natuurlijke aspect wordt er bepaald door de aangeplante dreven en bossen, welke door hun gaafheid van dendrologisch belang zijn.

Vegetatiekundig is hier de opgaande begroeiing het belangrijkste en in mindere mate de kruidlaag, daar deze eerder beperkt blijft tot de open delen in het bos.

Zowel het “Heesbos” als het agrarische landschap vormen echter belangrijke gebieden voor vogelpopulaties, waarbij het landbouwgebied een kerngebied is voor weidevogels waaronder Grutto's en het bebost gebied eerder gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van roofvogelsoorten. Het belang van het gebied voor vogels wordt op de biologische waarderingskaart aangeduid door een bijkomende arcering in het noordwesten van het landschap en in het eigenlijke bos, voor het overige gedeelte van het gebied is er geen aanduiding.

Naast het belang voor vogelsoorten dient ook vermelding gemaakt te worden dat het gebied voor andere diersoorten, zoals amfibieën, reeën, vleermuizen, vossen, e.d. van belang is, doordat het een diversiteit aan biotopen biedt, gaande van natte weilanden en vennen, tot bossen en dreven, waardoor het landschap een ecologisch waardevol geheel is.

Sociaal-culturele waarde:

De legende zegt dat het landschap zijn ontstaan te danken heeft aan een belofte die de hertog van Hoogstraten, vorst Niklaas-Leopold van Salm-Salm had moeten afleggen tegen de paus, om toelating te krijgen voor zijn tweede huwelijk op 12 juni 1753, met iemand met wie hij in eerste graad verwant was.

Deze belofte zou ingehouden hebben dat hij liefdadigheidswerken zou moeten uitvoeren voor de verkregen gunst, zodat hij tijdens deze periode van armoede bij de bevolking, als werkverschaffing het plan opgevat had de heide te laten ontginnen en te bebossen.

Het huidige landschap ontstond hierbij als pronk- en jachtbos voor de heren van Hoogstraten. Het gebruikte ontwerp met dreven die tot ver in het omringende landschap doordringen waren hierbij een uitstraling en weerspiegeling van macht en het menselijk kunnen over een grote omgeving.

De doelstellingen van het toekomstige beheer die de optimale verwezenlijking van de hogervermelde waarden beogen, worden als volgt omschreven:

De doelstellingen van de bescherming is het behoud van het landschap en zijn waarden, waarbij het zo intact mogelijk bewaren van de oorspronkelijke ontginningsstructuur en eenheid van het domein met haar omgeving het hoofddoel is, daar zij aan de basis ligt van de huidige waarde van het landschap.

Het beheer van het domein moet dan ook zo opgevat zijn dat de bestaande waarden en structuur van het gebied voor verder verval gevrijwaard worden en waar mogelijk onderhouden worden door een herstel met historisch en landschappelijk verantwoorde elementen.

Inzake dit beheer voorziet artikel 8 van het decreet van 21 december 2001, tot wijziging van het decreet van 16 april 1996 houdende bescherming van landschappen, dat artikel 16 van hetzelfde decreet, gewijzigd bij decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, wordt vervangen door wat volgt: «Artikel 16. §1. Met het oog op het verwezenlijken van de beheersdoelstellingen, bedoeld in artikel 10, §1,3°, kan voor een beschermd landschap of een deel ervan een beheerscommissie worden opgericht en een beheersplan worden opgesteld. §2. De Vlaamse regering bepaalt de nadere regels inzake oprichting, samenstelling en werking van deze beheerscommissies. §3. De Vlaamse regering bepaalt eveneens de nadere regels inzake de opmaak en de uitvoering van de beheersplannen. Het beheersplan moet in overeenstemming zijn met het natuurrichtplan, bepaald in artikel 48 en 50 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

§4. Een goedgekeurd beheersplan in het kader van het bosdecreet van 13 juni 1990, dat aangevuld wordt met een luik waarin maatregelen ter verwezenlijking van de beheersdoelstellingen voor een beschermd landschap zijn opgenomen, kan gelijkgesteld worden aan het beheersplan, bedoeld in §1. De Vlaamse regering kan hiervoor de nadere regels vaststellen.»

Om de instandhouding van de intrinsieke waarden van het landschap te verzekeren kunnen volgende doelstellingen worden opgenomen in het beheer:

- het tegengaan van verlies of vervaging van de oorspronkelijke ontginningsstructuur en wegenpatroon op en rond het domein, door het behoud en herstel van bestaande of verdwenen lineaire landschapselementen, zoals dreven en waardevolle begroeiingen op kavelgrenzen en langs wegen;
- het behoud van de bossen en plaatselijk versterken ervan, op de plaatsen waar een herstel van deze bossen op basis van de historische achtergrond te verantwoorden is en vanuit landschappelijk oogpunt wenselijk is;
- het bewaren van de openheid rond het “Heesbos”, door bestendiging van het huidige grondgebonden grondgebruik in het gebied en door het tegengaan van eventueel nieuwe niet-grondgebonden activiteiten, zoals kasteelten;
- het landschap vrijwaren van bijkomende bebouwing, met uitzondering van eventuele bebouwing in functie van uitbreiding van reeds bestaande landbouwbedrijven, in de mate dat deze nieuwe gebouwen integreerbaar zijn in het landschap en geen aanleiding zouden geven tot opsplitsing van het bedrijf;
- het verbeteren van de integratie door het aanleggen van groenschermen in het landschap, rond elementen die de intrinsieke waarde van het landschap verstoren;
- het ontwikkelen van het landbouwgebied met haar eigen biotopen als verbindingselement met het bosgebied;
- het behoud van de waardevolle biotopen in het agrarisch gebied, zoals natte weilanden, vennen en plassen als ecologische waardevolle elementen en het tegengaan van hun eutrofiëring;
- de recreatieve activiteiten in het gebied beperken tot passieve recreatie;
- het saneren van elementen die een verstoring of aantasting inhouden voor de landschappelijke waarden van het gebied.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

- A. De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 3 juni 1997 houdende algemene beschermingsvoorschriften, advies- en toestemmingsprocedure, instelling van een register en vaststelling van een herkenningsteken voor beschermde landschappen (Belgisch Staatsblad 1 oktober 1997).
- B. Specifieke beschermingsvoorschriften:
 - Behoudens toestemming vanwege de Vlaamse minister of zijn gemachtigde is verboden:
 - 1. Het wijzigen van de configuratie, de structuur en het uitzicht van het landschap door om het even welk werk dat een negatieve impact zou uitoefenen op de landschappelijke waarden van het gebied. Het wijzigen van teeltkeuze van actueel agrarisch geëxploiteerde gronden blijft toegelaten overeenkomstig artikel 6 van het decreet van 16 april 1996 en de bepalingen opgenomen in artikel 6 van het decreet van 21 december 2001, tot wijziging van voormeld decreet;

2. Het vernietigen van eieren, nesten of broedsels van voor de landschapswaarde belangrijke diersoorten, met uitzondering van dieren deel uitmakend van de landbouwexploitaties;
3. Het verstoren van de rust in de broedperiode van 1 maart tot 30 juni, behoudens de uitvoering van de reguliere exploitatie van de landbouwgronden.

Brussel, 20-12-2002

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN